

Τι είναι Ψυχική Υγεία;

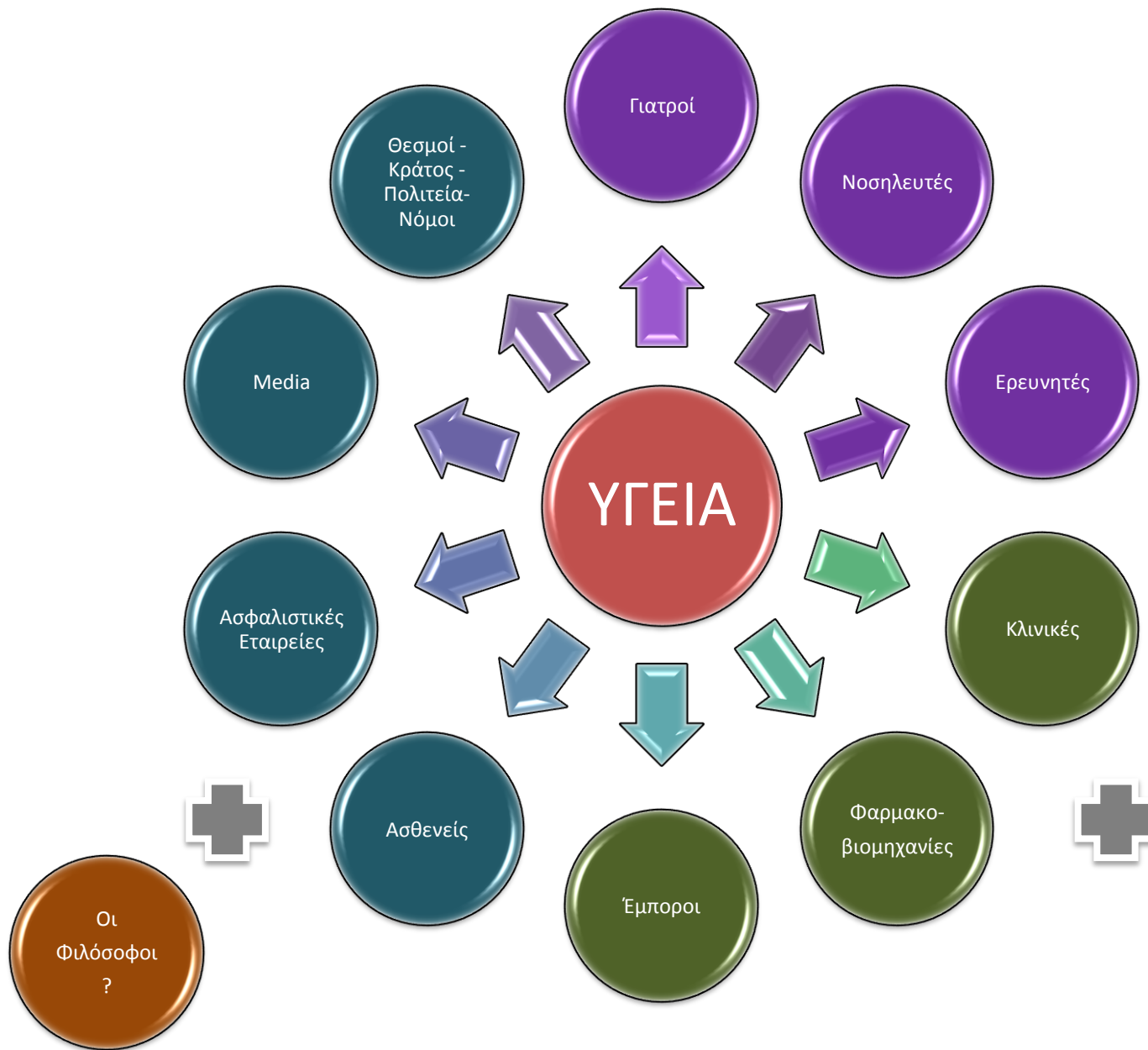
Μια αναλυτική εισαγωγή στο φάσμα των φιλοσοφικών θεωριών βάσης και στον τρόπο αντιμετώπισης των ηθικών ζητημάτων που αυτές συνεπάγονται

Δρ. Άλκης Γούναρης

Τμήμα Φιλοσοφίας ΕΚΠΑ | Ιανουάριος 2021

Περιεχόμενα

1. Η υγεία υπό το πρίσμα της φιλοσοφίας
2. Τι είναι υγεία;
3. Τι είναι ψυχική υγεία;
4. Οντολογικά και επιστημολογικά προβλήματα
5. Πως οι αρχικές παραδοχές επηρεάζουν τα ηθικά ζητήματα;

άλλα
περιφερειακά
ενδιαφερόμενα
μέρη με ιδιότητες
έμμεσα
συσχετιζόμενες
με την υγεία

Μεταφυσική

Παλιά Προβλήματα:

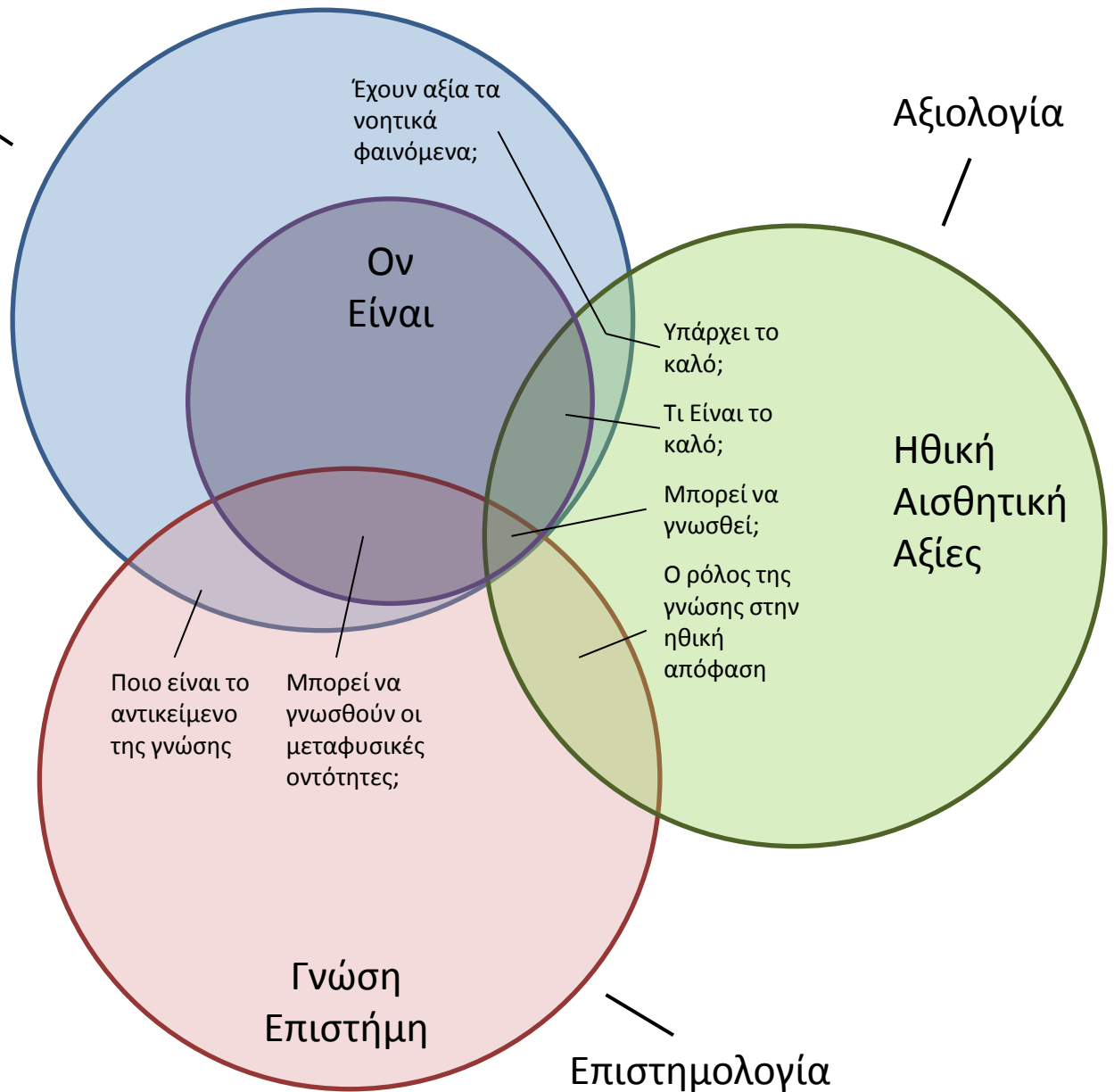
Τι Είναι Ον;
Οντολογικές Κατηγορίες
Ουσία - Δυνάμει - Ενεργεία
Καθόλου και Καθέκαστα
Η Πρώτη Αιτία και τα αίτια

Μεταφυσική:

Τροπικότητα
Πιθανότητα και Δυνατότητα
(Probability και Possibility)
Ελευθερία, Αιτιότητα,
Αναγκαιότητα

Μεταφυσική και Επιστήμη:

Ιδιότητες, Προδιαθέσεις και
Φυσικοί Νόμοι, μετρήσεις
Χρόνος και Χώρος
Νους και Σώμα
Ρεαλισμός – Αντιρεαλισμός
Το Πρόβλημα της «Σύστασης»
των Αντικειμένων
Μπορεί και σε ποιο βαθμό να
γνωσθούν οι μεταφυσικές
οντότητες

Φιλοσοφικά Ερωτήματα

- Τι είναι υγεία (είναι οντότητα, κατάσταση, ιδιότητα, αξία);
- Έχει ιδιότητες;
- Μπορεί να περιγραφεί;
- Έχει αιτιακό ρόλο στα συμβάντα του κόσμου; (ελεατική αρχή)
- Είναι αγαθό;
- Πώς μπορώ να γνωρίζω ότι κάτι είναι ή δεν είναι υγιές;
- Αν κάτι είναι υγιές πρέπει να το διαφυλάξω;
- Αν κάτι δεν υγιές πρέπει να το θεραπεύσω;

Τι είναι Υγεία;

«Υγεία είναι η κατάσταση της πλήρους
σωματικής, ψυχικής και κοινωνικής ευεξίας
και όχι μόνο η απουσία ασθένειας ή
αναπηρίας»

(Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας, 1946)

«Υγεία είναι η **κατάσταση** της πλήρους
σωματικής, ψυχικής και κοινωνικής **ευεξίας**
και όχι μόνο η **απουσία ασθένειας** ή
αναπηρίας»

(Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας, 1946)

- Η υγεία ως κατάσταση

- Η υγεία ως μέτρο

(Η υγεία είναι ο παράγοντας που μετράει την φυσική, ψυχολογική κατάσταση ενός ζώντος οργανισμού).

- Η υγεία ως αγαθό

- Η υγεία ως έννοια

- Η υγεία ως αίτημα

Ontology of Health

Ρεαλισμός

Γεγονοτική εξήγηση (factual)

Πρόκειται για περιγραφικές προτάσεις ελεύθερες αξιολογικού φορτίου

Αντί-ρεαλισμός

Κανονιστικές εξηγήσεις (normative)

Οι κρίσεις περί της υγείας είναι αξιολογικές κρίσεις

Οι κρίσεις περί της υγείας είναι κοινωνικές κατασκευές

Αντικειμενικές

Διϋποκειμενικές

Υποκειμενικές

Εξαλειπτικές

Φυσιοκρατική θέση (Boorse)

- Απουσία νόσου
 - Βιοστατιστική
 - Ικανοποίηση βιοτικών αναγκών
 - Συνεπειοκρατία
-
- Εξωγενείς: γενετική επιρροή, φυτικά ή ζωικά παράσιτα, τοξικοί παράγοντες, τραύμα κ.α.
- Ενδογενείς: Κυκλοφορικές, μεταβολικές, ψυχικές, ανατομικές, νεοπλασίες, υπολειτουργίες κ.α.

Βιολογική Αξία (Canguilhem)

- Θεμελίωση στο βίωμα της εμπειρίας (π.χ. ο σκύλος δεν κατέχει την έννοια της υγείας αλλά αισθάνεται άρρωστος)
- Η υγεία είναι μια εγγενώς αξιολογική έννοια αλλά η αξιολογία της δεν βασίζεται σε λογική ή γλωσσική κρίση
- Βασίζεται σε εγγενείς αξίες που έχουν βιολογικά χαρακτηριστικά.

Αξιολογικό Φορτίο (Fulford)

- Αξιολογικά φορτισμένες έννοιες (π.χ. δολοφόνος)
- Δεν πρόκειται για περιγραφές αλλά για δηλώσεις επιδοκμασίας ή αποδοκμασίας.
- Η έννοια της υγείας και της νόσου είναι συνυφασμένες με την επιθυμία για θεραπεία.

Ηθικός – Αισθητικός Χαρακτήρας

- Ηθική: Κάθε αξιολόγηση περί υγείας συνεπάγεται ηθική απόφαση (Sadegh-Zadeh)
- Η δήλωση αυτό είναι υγιεινό = αυτό είναι καλό (Whitbeck)
- Η Υγεία είναι Αγαθό
- Αισθητική: Η υγεία και η νόσος είναι αισθητικές κρίσεις, πιο κοντά στην έννοια του κάλλους παρά του σωστού (Engelhard)

Κατασκευασιοκρατικός Χαρακτήρας

- Υγεία και Νόσος συνιστούν κοινωνικές κατασκευές θεμελιωμένες σε ανθρωποκεντρικές αξιολογικές κρίσεις (Peter Sedwick)
- Αυτό που θεωρούμε κανονικό καθορίζεται από τις ηθικές ανοχές κάθε εποχής. Μη κανονικό σημαίνει ότι κάτι ξεφεύγει από αυτό που επιθυμεί, ή ανέχεται η εκάστοτε κοινωνία. (Foucault)

ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ 1

physique state fit tough firm red
durability energy comfort fresh pleasure peace
thriving salubrious build life strong enjoyment rest
satisfaction lustiness luck rose
sturdy body rugged muscle
force advantage benefit shape
restorative hearty brave pink success exhilaration
contentment health spirits physical
stalwartness euphoria useful
delight fortune flush feather security
robust condition wellbeing sound vitality glee
strength happiness hale vigor bliss
potency wholesome prosperity welfare steadiness
luxury clean usage informal active hardy vim
flourishing high right cheer formal hygienic enjoy
merry fettle jubilation florid giving power zip
pith ecstasy ease innocuous favorable east
weal sock safe arm form pr quick

Ontology of Health

Ρεαλισμός

Γεγονοτική εξήγηση (factual)

Πρόκειται για περιγραφικές προτάσεις ελεύθερες αξιολογικού φορτίου

Αντί-ρεαλισμός

Κανονιστικές εξηγήσεις (normative)

Οι κρίσεις περί της υγείας είναι αξιολογικές κρίσεις

Οι κρίσεις περί της υγείας είναι κοινωνικές κατασκευές

Αντικειμενικές

Διυποκειμενικές

Υποκειμενικές

Εξαλειπτικές

Φυσιοκρατική θέση (Boorse)

- Απουσία νόσου
- Βιοστατιστική
- Ικανοποίηση βιοτικών αναγκών
- Συνεπειοκρατία

.....
Εξωγενείς: γενετική επιρροή, φυτικά ή ζωικά παράσιτα, τοξικοί παράγοντες, τραύμα κ.α.

Ενδογενείς: Κυκλοφορικές, μεταβολικές, ψυχικές, ανατομικές, νεοπλασίες, υπολειμματικές κ.α.

Βιολογική Αξία (Canguilhem)

- Θεμελίωση στο βίωμα της εμπειρίας (π.χ. ο σκύλος δεν κατέχει την έννοια της υγείας αλλά αισθάνεται άρρωστος)
- Η υγεία είναι μια εγγενώς αξιολογική έννοια αλλά η αξιολογία της δεν βασίζεται σε λογική ή γλωσσική κρίση
- Βασίζεται σε εγγενείς αξίες που έχουν βιολογικά χαρακτηριστικά.

Αξιολογικό Φορτίο (Fulford)

- Αξιολογικά φορτισμένες έννοιες (π.χ. δολοφόνος)
- Δεν πρόκειται για περιγραφές αλλά για δηλώσεις επιδοκμασίας ή αποδοκμασίας.
- Η έννοια της υγείας και της νόσου είναι συνυφασμένες με την επιθυμία για θεραπεία.

Ηθικός – Αισθητικός Χαρακτήρας

- Ηθική: Κάθε αξιολόγηση περί υγείας συνεπάγεται ηθική απόφαση (Sadegh-Zadeh)
- Η δήλωση αυτό είναι υγιεινό = αυτό είναι καλό (Whitbeck)
- Η Υγεία είναι Αγαθό
- Αισθητική: Η υγεία και η νόσος είναι αισθητικές κρίσεις, πιο κοντά στην έννοια του κάλλους παρά του σωστού (Engelhard)

Κατασκευασιοκρατικός Χαρακτήρας

- Υγεία και Νόσος συνιστούν κοινωνικές κατασκευές θεμελιωμένες σε ανθρωποκεντρικές αξιολογικές κρίσεις (Peter Sedwick)
- Αυτό που θεωρούμε κανονικό καθορίζεται από τις ηθικές ανοχές κάθε εποχής. Μη κανονικό σημαίνει ότι κάτι ξεφεύγει από αυτό που επιθυμεί, ή ανέχεται η εκάστοτε κοινωνία. (Foucault)

Φυσιοκρατική θέση (Boorse)

Απουσία Νόσου:

- Εξωγενείς Παράγοντες Νόσου: γενετική επιρροή, φυτικά ή ζωικά παράσιτα, τοξικοί παράγοντες, τραύμα κ.α.
- Ενδογενείς Παράγοντες Νόσου: Κυκλοφορικές, μεταβολικές, ψυχικές, ανατομικές, νεοπλασίες, υπολειτουργίες κ.α.

Βιοστατιστική

- Ο στατιστικός μέσος όρος των μελών ενός βιολογικού είδους καθορίζει το εύρος των τιμών του φυσιολογικού. Η απόκλιση από τα χαρακτηριστικά ενός βιολογικού είδους λοιπόν, συνεπάγεται μια μη κανονική κατάσταση.
- Η τερηδόνα και η θεωρία της εξέλιξης
- Το κυκλικό επιχείρημα

«Λειτουργική» Κανονικότητα

- [α] Από την **φυσιολογία** ενός οργανισμού καθορίζονται οι κανονικές λειτουργίες του. Αν ένα σύστημα υπολειτουργεί τότε σημαίνει ότι υπάρχει ανωμαλία ή ασθένεια.
- [β] Από την επιστημονική **πρόοδο**. Ανακαλύπτοντας συνεχώς νέα στοιχεία για τις βιολογικές λειτουργίες των οργάνων και των συστημάτων, καθορίζουμε τις φυσιολογικές τιμές, ανάλογα με τις νέες «κατακτήσεις» της επιστημονικής γνώσης.

Ontology of Health

Ρεαλισμός

Γεγονοτική εξήγηση (factual)

Πρόκειται για περιγραφικές προτάσεις ελεύθερες αξιολογικού φορτίου

Αντικειμενικές

Διϋποκειμενικές

Υποκειμενικές

Εξαιρετικές

Φυσιοκρατική θέση (Boorse)

- Απουσία νόσου
 - Βιοστατιστική
 - Ικανοποίηση βιοτικών αναγκών
 - Συνεπειοκρατία
-
- Εξωγενείς: γενετική επιρροή, φυτικά ή ζωικά παράσιτα, τοξικοί παράγοντες, τραύμα κ.α.
- Ενδογενείς: Κυκλοφορικές, μεταβολικές, ψυχικές, ανατομικές, νεοπλασίες, υπολειμματικές κ.α.

Βιολογική Αξία (Canguilhem)

- Θεμελίωση στο βίωμα της εμπειρίας (π.χ. ο σκύλος δεν κατέχει την έννοια της υγείας αλλά αισθάνεται άρρωστος)
- Η υγεία είναι μια εγγενώς αξιολογική έννοια αλλά η αξιολογία της δεν βασίζεται σε λογική ή γλωσσική κρίση
- Βασίζεται σε εγγενείς αξίες που έχουν βιολογικά χαρακτηριστικά.

Αξιολογικό Φορτίο (Fulford)

- Αξιολογικά φορτισμένες έννοιες (π.χ. δολοφόνος)
- Δεν πρόκειται για περιγραφές αλλά για δηλώσεις επιδοκμασίας ή αποδοκμασίας.
- Η έννοια της υγείας και της νόσου είναι συνυφασμένες με την επιθυμία για θεραπεία.

Ηθικός – Αισθητικός Χαρακτήρας

- Ηθική: Κάθε αξιολόγηση περί υγείας συνεπάγεται ηθική απόφαση (Sadegh-Zadeh)
- Η δήλωση αυτό είναι υγιεινό = αυτό είναι καλό (Whitbeck)
- Η Υγεία είναι Αγαθό
- Αισθητική: Η υγεία και η νόσος είναι αισθητικές κρίσεις, πιο κοντά στην έννοια του κάλλους παρά του σωστού (Engelhard)

Κατασκευασιοκρατικός Χαρακτήρας

- Υγεία και Νόσος συνιστούν κοινωνικές κατασκευές θεμελιωμένες σε ανθρωποκεντρικές αξιολογικές κρίσεις (Peter Sedwick)
- Αυτό που θεωρούμε κανονικό καθορίζεται από τις ηθικές ανοχές κάθε εποχής. Μη κανονικό σημαίνει ότι κάτι ξεφεύγει από αυτό που επιθυμεί, ή ανέχεται η εκάστοτε κοινωνία. (Foucault)

Αντί-ρεαλισμός

Κανονιστικές εξηγήσεις (normative)

Οι κρίσεις περί της υγείας είναι αξιολογικές κρίσεις

Οι κρίσεις περί της υγείας είναι κοινωνικές κατασκευές

Κατασκευασιοκρατικός Χαρακτήρας

- Υγεία και Νόσος συνιστούν κοινωνικές κατασκευές θεμελιωμένες σε ανθρωποκεντρικές αξιολογικές κρίσεις. (Peter Sedwick)
- Αυτό που θεωρούμε κανονικό καθορίζεται από τις ηθικές ανοχές κάθε εποχής. Μη κανονικό σημαίνει ότι κάτι ξεφεύγει από αυτό που επιθυμεί, ή ανέχεται η εκάστοτε κοινωνία. (Foucault)

Ontology of Health

Ρεαλισμός

Γεγονοτική εξήγηση (factual)

Πρόκειται για περιγραφικές προτάσεις ελεύθερες αξιολογικού φορτίου

Αντί-ρεαλισμός

Κανονιστικές εξηγήσεις (normative)

Οι κρίσεις περί της υγείας είναι αξιολογικές κρίσεις

Οι κρίσεις περί της υγείας είναι κοινωνικές κατασκευές

Αντικειμενικές

Διϋποκειμενικές

Υποκειμενικές

Εξαλειπτικές

Φυσιοκρατική θέση (Boorse)

- Απουσία νόσου
 - Βιοστατιστική
 - Ικανοποίηση βιοτικών αναγκών
 - Συνεπειοκρατία
-
- Εξωγενείς: γενετική επιρροή, φυτικά ή ζωικά παράσιτα, τοξικοί παράγοντες, τραύμα κ.α.
- Ενδογενείς: Κυκλοφορικές, μεταβολικές, ψυχικές, ανατομικές, νεοπλασίες, υπολειμματικές κ.α.

Βιολογική Αξία (Canguilhem)

- Θεμελίωση στο βίωμα της εμπειρίας (π.χ. ο σκύλος δεν κατέχει την έννοια της υγείας αλλά αισθάνεται άρρωστος)
- Η υγεία είναι μια εγγενώς αξιολογική έννοια αλλά η αξιολογία της δεν βασίζεται σε λογική ή γλωσσική κρίση
- Βασίζεται σε εγγενείς αξίες που έχουν βιολογικά χαρακτηριστικά.

Αξιολογικό Φορτίο (Fulford)

- Αξιολογικά φορτισμένες έννοιες (π.χ. δολοφόνος)
- Δεν πρόκειται για περιγραφές αλλά για δηλώσεις επιδοκμασίας ή αποδοκμασίας.
- Η έννοια της υγείας και της νόσου είναι συνυφασμένες με την επιθυμία για θεραπεία.

Ηθικός – Αισθητικός Χαρακτήρας

- Ηθική: Κάθε αξιολόγηση περί υγείας συνεπάγεται ηθική απόφαση (Sadegh-Zadeh)
- Η δήλωση αυτό είναι υγιεινό = αυτό είναι καλό (Whitbeck)
- Η Υγεία είναι Αγαθό
- Αισθητική: Η υγεία και η νόσος είναι αισθητικές κρίσεις, πιο κοντά στην έννοια του κάλλους παρά του σωστού (Engelhard)

Κατασκευασιοκρατικός Χαρακτήρας

- Υγεία και Νόσος συνιστούν κοινωνικές κατασκευές θεμελιωμένες σε ανθρωποκεντρικές αξιολογικές κρίσεις (Peter Sedwick)
- Αυτό που θεωρούμε κανονικό καθορίζεται από τις ηθικές ανοχές κάθε εποχής. Μη κανονικό σημαίνει ότι κάτι ξεφεύγει από αυτό που επιθυμεί, ή ανέχεται η εκάστοτε κοινωνία. (Foucault)

Ηθικός – Αισθητικός Χαρακτήρας

- Ηθική: Κάθε αξιολόγηση περί υγείας συνεπάγεται ηθική απόφαση. (Sadegh-Zadeh)
- Η δήλωση αυτό είναι υγιεινό = αυτό είναι καλό. (Whitbeck)
- Η Υγεία είναι Αγαθό.
- Αισθητική: Η υγεία και η νόσος είναι αισθητικές κρίσεις, πιο κοντά στην έννοια του κάλλους παρά στην έννοια του σωστού ή του καλού. (Engelhard)

Αξιολογικό Φορτίο (Fulford)

- Η υγεία και η νόσος δεν είναι παρά αξιολογικά φορτισμένες έννοιες (π.χ. δολοφόνος - ευεργέτης)
- Δεν πρόκειται για περιγραφικές έννοιες αλλά για δηλώσεις επιδοκίμασίας ή αποδοκίμασίας.
- Οι έννοιες της υγείας και της νόσου είναι συνυφασμένες με την επιθυμία (ή το αίτημα) για θεραπεία.

Αξιολογικό Φορτίο (Fulford)

- *«...θεμελιώδης παράγοντας της έννοιας της υγείας, είναι η έννοια της πρόθεσης. Η πρόθεση, παρέχει την αξιολογική συνιστώσα, σε αυτό που ονομάζουμε «ασθένεια».* (Fulford)
- Δηλαδή, αν η πρόθεσή μου είναι να είμαι απύρετος ενώ έχω πυρετό, αξιολογώ την κατάστασή μου αρνητικά, και θεωρώ ότι είμαι άρρωστος. Συνεπώς, η αποτυχία της προθετικής δράσης κάποιου, οδηγεί σε αρνητική αξιολόγηση και εκφράζει την έννοια της νόσου.
- *«Κανονική κατάσταση είναι η κατάσταση που επιθυμώ».*

Ontology of Health

Ρεαλισμός

Γεγονοτική εξήγηση (factual)

Πρόκειται για περιγραφικές προτάσεις ελεύθερες αξιολογικού φορτίου

Αντί-ρεαλισμός

Κανονιστικές εξηγήσεις (normative)

Οι κρίσεις περί της υγείας είναι αξιολογικές κρίσεις

Οι κρίσεις περί της υγείας είναι κοινωνικές κατασκευές

Αντικειμενικές

Διϋποκειμενικές

Υποκειμενικές

Εξαλειπτικές

Φυσιοκρατική θέση (Boorse)

- Απουσία νόσου
 - Βιοστατιστική
 - Ικανοποίηση βιοτικών αναγκών
 - Συνεπειοκρατία
-
- Εξωγενείς: γενετική επιρροή, φυτικά ή ζωικά παράσιτα, τοξικοί παράγοντες, τραύμα κ.α.
- Ενδογενείς: Κυκλοφορικές, μεταβολικές, ψυχικές, ανατομικές, νεοπλασίες, υπολειτουργίες κ.α.

Βιολογική Αξία (Canguilhem)

- Θεμελίωση στο βίωμα της εμπειρίας (π.χ. ο σκύλος δεν κατέχει την έννοια της υγείας αλλά αισθάνεται άρρωστος)
- Η υγεία είναι μια εγγενώς αξιολογική έννοια αλλά η αξιολογία της δεν βασίζεται σε λογική ή γλωσσική κρίση
- Βασίζεται σε εγγενείς αξίες που έχουν βιολογικά χαρακτηριστικά.

Αξιολογικό Φορτίο (Fulford)

- Αξιολογικά φορτισμένες έννοιες (π.χ. δολοφόνος)
- Δεν πρόκειται για περιγραφές αλλά για δηλώσεις επιδοκμασίας ή αποδοκμασίας.
- Η έννοια της υγείας και της νόσου είναι συνυφασμένες με την επιθυμία για θεραπεία.

Ηθικός – Αισθητικός Χαρακτήρας

- Ηθική: Κάθε αξιολόγηση περί υγείας συνεπάγεται ηθική απόφαση (Sadegh-Zadeh)
- Η δήλωση αυτό είναι υγιεινό = αυτό είναι καλό (Whitbeck)
- Η Υγεία είναι Αγαθό
- Αισθητική: Η υγεία και η νόσος είναι αισθητικές κρίσεις, πιο κοντά στην έννοια του κάλλους παρά του σωστού (Engelhard)

Κατασκευασιοκρατικός Χαρακτήρας

- Υγεία και Νόσος συνιστούν κοινωνικές κατασκευές θεμελιωμένες σε ανθρωποκεντρικές αξιολογικές κρίσεις (Peter Sedwick)
- Αυτό που θεωρούμε κανονικό καθορίζεται από τις ηθικές ανοχές κάθε εποχής. Μη κανονικό σημαίνει ότι κάτι ξεφεύγει από αυτό που επιθυμεί, ή ανέχεται η εκάστοτε κοινωνία. (Foucault)

Βιολογική Αξία (Canguilhem)

- Η υγεία και η νόσος θεμελιώνονται στο βίωμα της εμπειρίας (π.χ. ο σκύλος δεν κατέχει την έννοια της υγείας αλλά αισθάνεται άρρωστος).
- Η υγεία είναι μεν μια εγγενώς αξιολογική έννοια αλλά η αξιολογία της δεν βασίζεται σε λογική ή γλωσσική κρίση.
- Η αξιολόγηση βασίζεται σε εγγενείς αξίες που προκύπτουν από τα βιολογικά χαρακτηριστικά.

Τι είναι Ψυχική Υγεία;

Ontology of Health

Ρεαλισμός

Γεγονοτική εξήγηση (factual)

Πρόκειται για περιγραφικές προτάσεις ελεύθερες αξιολογικού φορτίου

Αντί-ρεαλισμός

Κανονιστικές εξηγήσεις (normative)

Οι κρίσεις περί της υγείας είναι αξιολογικές κρίσεις

Οι κρίσεις περί της υγείας είναι κοινωνικές κατασκευές

Αντικειμενικές

Διϋποκειμενικές

Υποκειμενικές

Εξαλειπτικές

Φυσιοκρατική θέση (Boorse)

- Απουσία νόσου
 - Βιοστατιστική
 - Ικανοποίηση βιοτικών αναγκών
 - Συνεπειοκρατία
-
- Εξωγενείς: γενετική επιρροή, φυτικά ή ζωικά παράσιτα, τοξικοί παράγοντες, τραύμα κ.α.
- Ενδογενείς: Κυκλοφορικές, μεταβολικές, ψυχικές, ανατομικές, νεοπλασίες, υπολειτουργίες κ.α.

Βιολογική Αξία (Canguilhem)

- Θεμελίωση στο βίωμα της εμπειρίας (π.χ. ο σκύλος δεν κατέχει την έννοια της υγείας αλλά αισθάνεται άρρωστος)
- Η υγεία είναι μια εγγενώς αξιολογική έννοια αλλά η αξιολογία της δεν βασίζεται σε λογική ή γλωσσική κρίση
- Βασίζεται σε εγγενείς αξίες που έχουν βιολογικά χαρακτηριστικά.

Αξιολογικό Φορτίο (Fulford)

- Αξιολογικά φορτισμένες έννοιες (π.χ. δολοφόνος)
- Δεν πρόκειται για περιγραφές αλλά για δηλώσεις επιδοκμασίας ή αποδοκμασίας.
- Η έννοια της υγείας και της νόσου είναι συνυφασμένες με την επιθυμία για θεραπεία.

Ηθικός – Αισθητικός Χαρακτήρας

- Ηθική: Κάθε αξιολόγηση περί υγείας συνεπάγεται ηθική απόφαση (Sadegh-Zadeh)
- Η δήλωση αυτό είναι υγιεινό = αυτό είναι καλό (Whitbeck)
- Η Υγεία είναι Αγαθό
- Αισθητική: Η υγεία και η νόσος είναι αισθητικές κρίσεις, πιο κοντά στην έννοια του κάλλους παρά του σωστού (Engelhard)

Κατασκευασιοκρατικός Χαρακτήρας

- Υγεία και Νόσος συνιστούν κοινωνικές κατασκευές θεμελιωμένες σε ανθρωποκεντρικές αξιολογικές κρίσεις (Peter Sedwick)
- Αυτό που θεωρούμε κανονικό καθορίζεται από τις ηθικές ανοχές κάθε εποχής. Μη κανονικό σημαίνει ότι κάτι ξεφεύγει από αυτό που επιθυμεί, ή ανέχεται η εκάστοτε κοινωνία. (Foucault)

Ιστορικά

- Αρχαιότητα: Πλάτων - Αριστοτέλης
- Μέσοι Χρόνοι: Ιερά Εξέταση
- Αναγέννηση: Το πλοίο των τρελών - Μωρίας Εγκώμιον - Η ανατομία της μελαγχολίας
- 17^{ος} - 18^{ος} αι.: Ο Μεγάλος Εγκλεισμός (Foucault)
- 19^{ος} αι.: Επιστήμη και Ψευδοεπιστήμη (Pinel, Reil, Kraepelin, Φρενολογία, Κρανιομετρία)
- 20^{ος} αι.: Ψυχανάλυση, διαγνώσεις, θεραπείες, η επιστημονική θεμελίωση της Ψυχιατρικής

[Η θεραπεία της τρέλας: Ιερώνυμος Μπος (1450-1516), Μουσείο Πράντο]

created by
Brian Kubasco
www.SCULPTORSHOP.com

[Σύγχρονο γλυπτό το Brian Kubasco με αναφορά στην «επιστήμη» της κраниομετρίας]

Ψυχική Υγεία

*«Ψυχική υγεία είναι η **κατάσταση** της συναισθηματικής **ευεξίας** όπου το άτομο μπορεί να ζει και να εργάζεται με άνεση μέσα στην κοινότητα και να ικανοποιείται από τα προσωπικά του χαρακτηριστικά και επιτεύγματα»*

[Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας]

Ψυχική Υγεία

Σκοπός της ψυχιατρικής είναι να θεραπεύει την ψυχική νόσο και να προάγει την ψυχική υγεία. Ο ψυχίατρος όσο μπορεί καλύτερα και σύμφωνα με την παραδεγμένη επιστημονική γνώση και τις ηθικές αρχές, οφείλει να υπηρετεί το καλύτερο συμφέρον του ψυχικά ασθενούς, και επίσης να ενδιαφέρεται για το κοινό καλό και μια δίκαιη κατανομή των δυνατοτήτων υγείας. Για να εκπληρώσει αυτούς τους σκοπούς χρειάζεται αδιάκοπη έρευνα και συνεχής εκπαίδευση του προσωπικού υπηρεσιών υγείας, των ασθενών και του κοινού».

[Διακήρυξη της Χαβάης]

DIAGNOSTIC AND STATISTICAL
MANUAL OF
MENTAL DISORDERS

FOURTH EDITION
TEXT REVISION

DSM-IV-TR™

AMERICAN PSYCHIATRIC ASSOCIATION

- DSM-IV-TR Classification
- Relational Problems/
V Codes
- Mutual Assessment
- Appendix E
Alphabetical Listing
- Psychosocial &
Environmental Problems
- Appendix F
Numerical Listing
- GAF
- Appendix H
DSM-IV Classification & ICD-10 Codes
- Appendix D
Changes in DSM-IV-TR
- Childhood Disorders
- Mood Disorders
- Cognitive Disorders
- Anxiety Disorders
- Somatoform Disorders
- Medical Disorders
- Substance Disorders
- Other Mental Disorders
- Appendix A
Diagnostic Form
- Facetive Disorders
- Schizophrenia &
Other Psychotic Disorders

<i>Edition</i>	<i>Year</i>	<i>Pages</i>	<i>Diagnoses</i>
<i>DSM-I</i>	1952	130	106
<i>DSM-II</i>	1968	134	182
<i>DSM-III</i>	1980	494	265
<i>DSM-III-R</i>	1987	567	292
<i>DSM-IV</i>	1994	886	297
<i>DSM-V</i>	2012	947	312

Το Επιστημολογικό Πρόβλημα

Wittgenstein:

Κριτήριο \neq Συμπτώματος

Κριτήριο ≠ Συμπτώματος

- Στην ερώτηση: «πώς ξέρεις ότι συμβαίνει το τάδε;» μερικές φορές απαντάμε προβάλλοντας «κριτήρια» και άλλες φορές «συμπτώματα».
- Στην ερώτηση π.χ. «πώς ξέρεις ότι κάποιος πάσχει από φυματίωση;» λέμε «βρέθηκε ο τάδε βάκιλος στη μικροβιολογική εξέταση». Αυτό συνιστά καθοριστικό **κριτήριο**.
- Αν απαντήσουμε «επειδή βήχει» ή «έχει αίμα στα πτύελα», απαντάμε προβάλλοντας ένα **σύμπτωμα**.
- «Ονομάζω σύμπτωμα ένα φαινόμενο, που η εμπειρία μάς έχει διδάξει ότι συμπίπτει, με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, με το φαινόμενο που συνιστά το καθοριστικό μας κριτήριο». (Wittgenstein)

Κριτήριο ≠ Συμπτώματος

- **Κριτήριο** είναι η επαρκής **αιτία** για την αλήθεια ενός ισχυρισμού. (Πελεγρίνης)
- Το κριτήριο εισάγεται στο συλλογισμό βάση του ορισμού, ενώ το σύμπτωμα βάσει της εμπειρίας.
- Το επιστημολογικό πρόβλημα στην διάγνωση και τον καθορισμό πολλών «ψυχικών παθήσεων» είναι η **ταύτιση κριτηρίων και συμπτωμάτων**. Μοναδικό κριτήριο για την διάγνωση συνιστούν τα συμπτώματα.
- Το επιστημολογικό αυτό σφάλμα έχει αντίκτυπο στο οντολογικό status καθέκαστης ψυχικής ασθένειας.

Η περίπτωση του Ritalin

- Ritalin: Φάρμακο κατά του συνδρόμου ελλειμματικής προσοχής και παιδικής υπερκινητικότητας (ADHD) – χορηγείται από τα τέλη της δεκαετίας του '60 με αυξανόμενη στιγμιογράφηση.
- Από το 2005 γίνεται παγκοσμίως εκστρατεία περιορισμού της χορήγησης ανάλογων σκευασμάτων.
- Την τελευταία δεκαετία διαγιγνώσκονται κατά μέσο όρο στις ΗΠΑ 6 εκ. παιδιά κάθε χρόνο με ADHD - δηλαδή το 9 - 10% του μαθητικού πληθυσμού.
- 3 στα 4 από αυτά τα παιδιά λαμβάνουν φαρμακευτική αγωγή με Ritalin (ή παρεμφερές σκεύασμα).
- Σύμφωνα με μελέτη του 2019, παιδιά που λαμβάνουν φάρμακα αυτής της κατηγορίας διατρέχουν διπλάσιο κίνδυνο να αναπτύξουν ψυχώσεις ή και άλλες σοβαρές διαταραχές καθώς και εθισμό σε ναρκωτικές ουσίες.
- Η διάγνωση του συνδρόμου ADHD γίνεται αποκλειστικά με την παρατήρηση των συμπτωμάτων.

Why let government drug your children?

Ontology of Health

Ρεαλισμός

Γεγονοτική εξήγηση (factual)

Πρόκειται για περιγραφικές προτάσεις ελεύθερες αξιολογικού φορτίου

Αντί-ρεαλισμός

Κανονιστικές εξηγήσεις (normative)

Οι κρίσεις περί της υγείας είναι αξιολογικές κρίσεις

Οι κρίσεις περί της υγείας είναι κοινωνικές κατασκευές

Αντικειμενικές

Διυποκειμενικές

Υποκειμενικές

Εξαλειπτικές

Φυσιοκρατική θέση (Boorse)

- Απουσία νόσου
- Βιοστατιστική
- Ικανοποίηση βιοτικών αναγκών
- Συνεπειοκρατία

.....
Εξωγενείς: γενετική επιρροή, φυτικά ή ζωικά παράσιτα, τοξικοί παράγοντες, τραύμα κ.α.

Ενδογενείς: Κυκλοφορικές, μεταβολικές, ψυχικές, ανατομικές, νεοπλασίες, υπολειμματικές κ.α.

Βιολογική Αξία (Canguilhem)

- Θεμελίωση στο βίωμα της εμπειρίας (π.χ. ο σκύλος δεν κατέχει την έννοια της υγείας αλλά αισθάνεται άρρωστος)
- Η υγεία είναι μια εγγενώς αξιολογική έννοια αλλά η αξιολογία της δεν βασίζεται σε λογική ή γλωσσική κρίση
- Βασίζεται σε εγγενείς αξίες που έχουν βιολογικά χαρακτηριστικά.

Αξιολογικό Φορτίο (Fulford)

- Αξιολογικά φορτισμένες έννοιες (π.χ. δολοφόνος)
- Δεν πρόκειται για περιγραφές αλλά για δηλώσεις επιδοκμασίας ή αποδοκμασίας.
- Η έννοια της υγείας και της νόσου είναι συνυφασμένες με την επιθυμία για θεραπεία.

Ηθικός – Αισθητικός Χαρακτήρας

- Ηθική: Κάθε αξιολόγηση περί υγείας συνεπάγεται ηθική απόφαση (Sadegh-Zadeh)
- Η δήλωση αυτό είναι υγιεινό = αυτό είναι καλό (Whitbeck)
- Η Υγεία είναι Αγαθό
- Αισθητική: Η υγεία και η νόσος είναι αισθητικές κρίσεις, πιο κοντά στην έννοια του κάλλους παρά του σωστού (Engelhard)

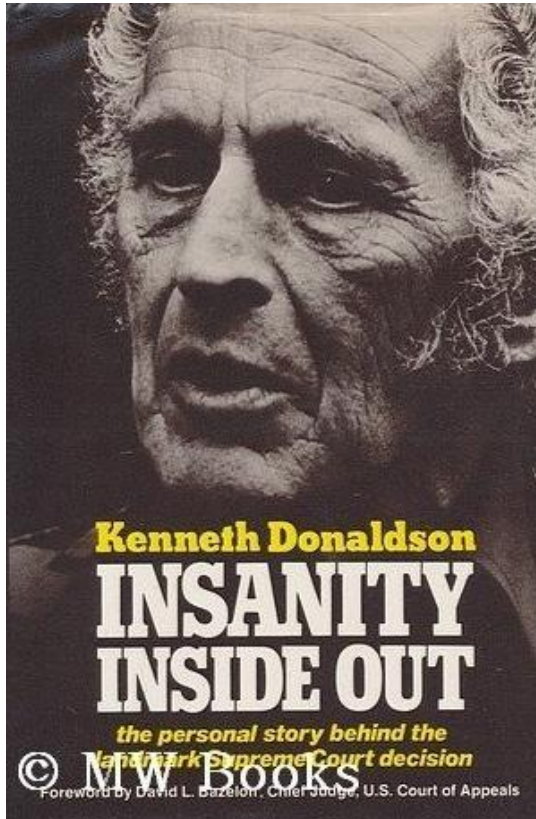
Κατασκευασιοκρατικός Χαρακτήρας

- Υγεία και Νόσος συνιστούν κοινωνικές κατασκευές θεμελιωμένες σε ανθρωποκεντρικές αξιολογικές κρίσεις (Peter Sedwick)
- Αυτό που θεωρούμε κανονικό καθορίζεται από τις ηθικές ανοχές κάθε εποχής. Μη κανονικό σημαίνει ότι κάτι ξεφεύγει από αυτό που επιθυμεί, ή ανέχεται η εκάστοτε κοινωνία. (Foucault)

Αρχικές Παραδοχές και Ζητήματα Ψυχιατρικής Ηθικής

- Ακούσια Νοσηλεία
- Ακούσια Φαρμακευτική Θεραπεία
- Ιατρικό Απόρρητο
- Ακαταλόγιστο – Νομική Ευθύνη
- Ψυχιατρική Δεοντολογία
- Ψυχιατρική Διαθήκη

Ακούσια Νοσηλεία

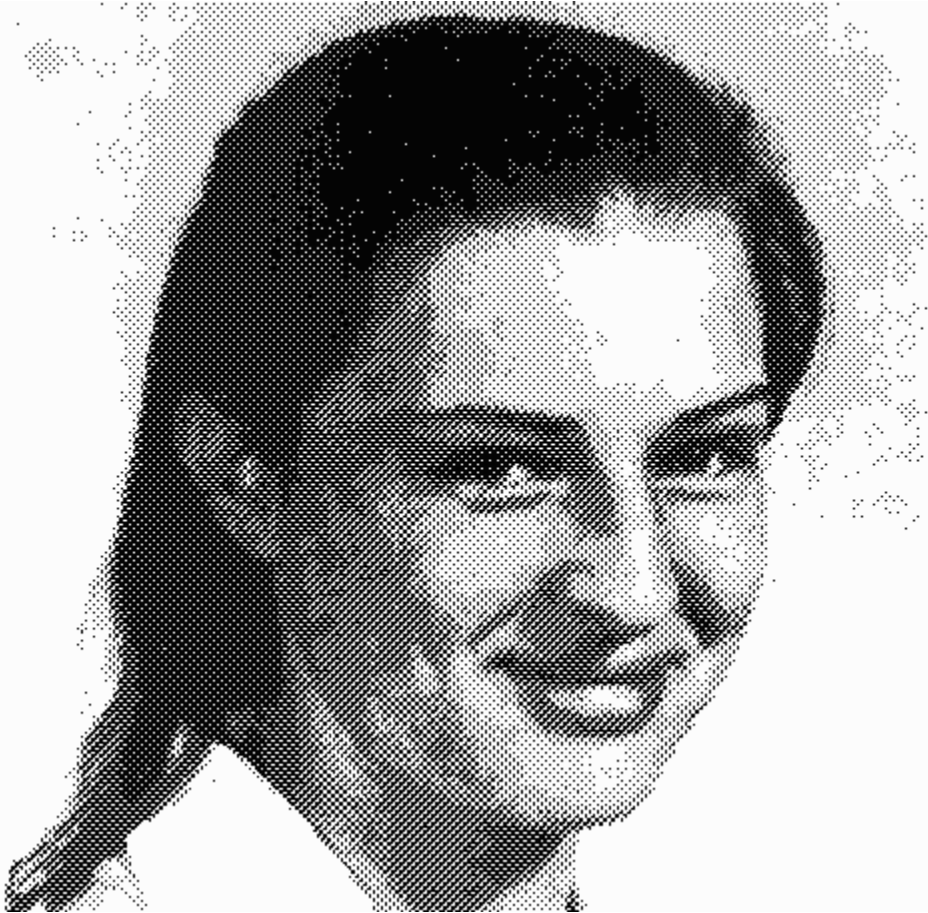

«η διάγνωση μιας διανοητικής ασθένειας από μόνη της, είναι ανεπαρκής για τον εγκλεισμό ενός μη-επικίνδунου προσώπου, που έχει την δυνατότητα να επιβιώνει με ασφάλεια σε συνθήκες ελευθερίας, είτε από μόνος του, είτε με τη βοήθεια και την ευθύνη συγγενών ή φίλων».

Ακούσια Φαρμακευτική Θεραπεία

- Η θεραπεία μπορεί να επιβάλλεται, ενάντια στη βούληση των ασθενών, μόνο στις περιπτώσεις που κρίνεται απαραίτητη: [α] για τη διάσωση της ζωής τους, [β] για την αποτροπή της βίας, ή [γ] για την αποφυγή της επιδείνωσης της κλινικής κατάστασης του ασθενούς.
- Η επιθυμία του ασθενούς πρέπει να αγνοείται, μόνο σε περίπτωση που υπάρχει και δεύτερη συναινετική με την ακούσια θεραπεία ιατρική γνωμάτευση, εκτός από περιπτώσεις εκτάκτου ανάγκης... (public health act)

Ιατρικό Απόρρητο

Tarasoff Case (1970)

(υπό το πρίσμα του
ασθενούς, του
γιατρού, του νόμου)

Ακαταλόγιστο

4ος αι. π.Χ. Πλάτων

17^{ος} αι. Wild Beast Test

1843 Mc Naughton Case

McNaughton Case

Ζητήματα Δεοντολογίας

[α] Αρχή της Αυτονομίας

[β] Αρχή της Διατήρησης των Βιολογικών
Χαρακτηριστικών

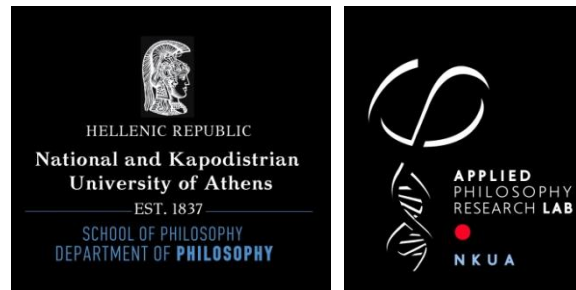
[γ] Αρχή της Ειλικρίνειας

[δ] Το Πρόσωπο ως Σκοπός

[ε] Ο Γιατρός για τον Ασθενή

Ψυχιατρική Διαθήκη

- Η «ψυχιατρική διαθήκη» είναι μια μορφή επικυρωμένης δήλωσης, που καταγράφει επίσημα τη βούλησή κάθε προσώπου, για το τι επιτρέπει και τι απαγορεύει να του συμβεί σε επίπεδο ψυχιατρικών παρεμβάσεων σε περίπτωση βίαιης ή εκούσιας προσαγωγής του σε ψυχιατρικούς χώρους.
- Π.χ. μπορεί να ορίσει αν επιτρέπει να του χορηγηθούν και ποια φάρμακα, το πώς απαιτεί να αντιμετωπιστεί σε περίπτωση οξείας κρίσης, ποια πρόσωπα θα αποφασίζουν γι' αυτόν σε περίπτωση που κριθεί ανίκανος κ.α.
-
- Η ιδέα της Ψυχιατρικής Διαθήκης γεννήθηκε το 1982 στην Αμερική από τον Τόμας Σαζ και εφαρμόζεται τα τελευταία 20 χρόνια στη Γερμανία και άλλες ευρωπαϊκές χώρες.

Δρ. Άλκης (Αλκιβιάδης) Γούναρης
Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών
Τμήμα Φιλοσοφίας

alkisg@philosophy.uoa.gr | www.alkisgounaris.gr

Τι είναι Ψυχική Υγεία;

Μια αναλυτική εισαγωγή στο φάσμα των φιλοσοφικών θεωριών βάσης και στον τρόπο αντιμετώπισης των ηθικών ζητημάτων που αυτές συνεπάγονται

Δρ. Άλκης Γούναρης

Τμήμα Φιλοσοφίας ΕΚΠΑ | Ιανουάριος 2021